

USTAWA

z dnia.....2008 r.

o emeryturach pomostowych ¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1

1. Ustawa określa:

- 1) warunki nabywania i utraty prawa do emerytur dla niektórych ubezpieczonych zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych dalej „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.²⁾), zwanej dalej „ustawą o emeryturach i rentach z FUS”;
- 2) zasady i tryb przyznawania oraz wypłaty emerytur pomostowych;
- 3) organizację i zasady działania Funduszu Emerytur Pomostowych;
- 4) zasady i tryb opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych oraz zasady finansowania emerytur pomostowych;
- 5) zasady tworzenia i prowadzenia wykazu i centralnego rejestru stanowisk pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz ewidencji i centralnego rejestru pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

2. Wypłata emerytur pomostowych jest gwarantowana przez państwo.

Art. 2

1. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) organ rentowy - jednostkę organizacyjną Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zwanego dalej „Zakładem”, właściwą do wydawania decyzji w sprawach świadczeń, określoną w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.³⁾), zwanej dalej „ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych”;
- 2) płatnik składek – pracodawcę, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, u którego są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
- 3) prace w szczególnych warunkach – prace wykonywane w pełnym wymiarze czasu pracy, w ekstremalnych warunkach środowiska pracy determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mogą powodować trwałe, negatywne skutki

zdrowotne, i którym nie można zapobiec stosując odpowiednie środki profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej; przez ekstremalne warunki środowiska pracy należy rozumieć nagromadzenie takich czynników ryzyka, które występując łącznie, z dużym prawdopodobieństwem mogą spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia pracowników zatrudnionych w tych warunkach;

- 4) prace o szczególnym charakterze – prace wymagające szczególnej sprawności psychofizycznej, której obniżenie spowodowane naturalnym procesem starzenia się uniemożliwia, po osiągnięciu określonego wieku, wykonywanie tych prac w sposób zapewniający bezpieczeństwo publiczne;
 - 5) ubezpieczony – osobę podlegającą ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a także osobę, która przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu takiej pracy podlegała ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu, z wyłączeniem ubezpieczenia społecznego rolników;
 - 6) uprawniony – osobę mającą ustalone prawo do emerytury pomostowej.
2. Wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.
 3. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Art. 3

1. Prawo do emerytury pomostowej przysługuje ubezpieczonemu, urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., który spełnia łącznie następujące warunki:
 - 1) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
 - 2) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
 - 3) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5 – 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
 - 4) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
 - 5) nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy.
2. Ubezpieczony, wykonujący na statkach żeglugi powietrznej pracę o szczególnym charakterze wymienioną w pkt 1 załącznika nr 2 do ustawy, który spełnia warunki, o których mowa w ust. 1 pkt 3 - 5, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:
 - 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
 - 2) ma okres pracy o szczególnym charakterze na statkach żeglugi powietrznej, wynoszący co najmniej 15 lat;
 - 3) centrum medycyny lotniczej wydało orzeczenie o niezdolności do wykonywania pracy o szczególnym charakterze wymienionej w pkt 1 załącznika nr 2 do ustawy.
3. Ubezpieczony, wykonujący w morskich portach handlowych oraz przedsiębiorstwach pomocniczych działających na rzecz tych portów, zwanych dalej portami morskimi, prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wymienione w pkt 20 załącznika nr 1 i pkt 9 załącznika nr 2 do ustawy, który spełnia warunki, o których mowa w ust. 1 pkt 3 - 5, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat;
 - 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach w portach morskich, wynoszący co najmniej 15 lat.
4. Ubezpieczony, wykonujący w hutnictwie prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 3 - 11 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki, o których mowa w ust. 1 pkt 3 - 5, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:
- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat;
 - 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach w hutnictwie, wynoszący co najmniej 15 lat;
 - 3) lekarz medycyny pracy wydał orzeczenie o niezdolności do wykonywania prac w szczególnych warunkach wymienionych w pkt 3 - 11 załącznika nr 1 do ustawy.
5. Ubezpieczony, wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 19, 21 i 31 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki, o których mowa w ust. 1 pkt 3 - 5, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:
- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
 - 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionych w pkt 19, 21, i 31 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat.
6. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w art. 2 pkt 3.
7. Za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w art. 2 pkt 4.
8. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również pracowników wykonujących przed dniem wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.
9. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia sposób potwierdzania przez pracodawcę okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, uwzględniając obowiązujące w systemie informatycznym Zakładu zasady prowadzenia wykazów, ewidencji i rejestrów.

Art. 4

1. Żołnierze zawodowi, funkcjonariusze Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Więziennej i Państwowej Straży Pożarnej nabywają prawo do emerytury pomostowej, na zasadach określonych w art. 3, jeżeli nie spełniają warunków do nabycia prawa do emerytury określonej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób.

2. Przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej osobom, o których mowa w ust. 1, okresy służby pełnionej przez te osoby traktuje się na równi z okresami pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zgodnie z art. 3 ust. 6 - 8.

Rozdział 2

Emerytura pomostowa

Art. 5

1. Emerytura pomostowa stanowi, z zastrzeżeniem ust. 2, równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury, ustalonej w sposób określony w art. 25 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 60 lat, ustalone według obowiązujących w dniu zgłoszenia wniosku o przyznanie emerytury pomostowej tablic średniego trwania życia, o których mowa w art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.
2. Jeżeli ubezpieczony jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury, składki na ubezpieczenie emerytalne, zaewidencjonowane na jego koncie w niepełnej wysokości, zwiększa się przez pomnożenie wskaźnikiem korygującym $19,52/12,22$, stanowiącym stosunek pełnej wysokości składki na ubezpieczenie emerytalne do wysokości zaewidencjonowanej na koncie ubezpieczonego.
3. Kwota emerytury pomostowej ubezpieczonych, o których mowa w art. 3 ust. 2 - 5, nie może być niższa od kwoty emerytury obliczonej dla osób, o których mowa w art. 3 ust. 1.
4. Emerytura pomostowa nie może być niższa, niż najniższa emerytura, o której mowa w art. 85 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.
5. Emerytura pomostowa podlega waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych dla waloryzacji świadczeń w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 6

1. Prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa.
2. W przypadku pobierania zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego, prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku lub świadczenia.

Art. 7

Prawo do emerytury pomostowej ustaje z dniem:

- 1) śmierci uprawnionego;
- 2) osiągnięcia przez ubezpieczonego wieku:
 - a) 60 lat - w przypadku kobiet,
 - b) 65 lat - w przypadku mężczyzn;

- 3) poprzedzającym dzień nabycia prawa do emerytury, która jest ustalona decyzją organu rentowego lub innego organu emerytalno-rentowego, określonego w odrębnych przepisach.

Art. 8

1. Prawo do emerytury pomostowej ulega zawieszeniu lub emerytura ta ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w art. 104 – 106 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.
2. Organ rentowy po ustaleniu, że łączna kwota dochodu uprawnionego przewyższyła w danym roku kalendarzowym kwotę graniczną dochodu o kwotę niższą niż kwota nienależnie pobranych świadczeń, informuje uprawnionego o możliwości uniknięcia zwrotu kwoty z nienależnie pobranych świadczeń w razie wpłaty na Fundusz Emerytur Pomostowych, o którym mowa w art. 16, kwoty równej kwocie tego przekroczenia, pomniejszonej o kwotę pobranej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, i wyznacza termin jej zwrotu.
3. Jeżeli uprawniony nie dokonał wpłaty, o której mowa w ust. 2, w określonym terminie, organ rentowy dochodzi zwrotu świadczeń na zasadach określonych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.
4. Prawo do emerytury pomostowej ulega zawieszeniu bez względu na wysokość uzyskiwanego przychodu w razie podjęcia przez uprawnionego pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Art. 9

W razie śmierci uprawnionego członkom jego rodziny przysługuje renta rodzinna na zasadach i w wysokości ustalonej w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 10

Osobie, która pokryła koszty pogrzebu po śmierci:

- 1) uprawnionego,
 - 2) członka rodziny uprawnionego, spełniającego warunki do uzyskania renty rodzinnej
- przysługuje zasiłek pogrzebowy na zasadach i w wysokości określonych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Rozdział 3

Postępowanie w sprawach emerytur pomostowych

Art. 11

1. Postępowanie w sprawie emerytury pomostowej wszczyna się na wniosek ubezpieczonego, zgłoszony w organie rentowym, za pośrednictwem płatnika składek.

2. Na wniosek płatnika składek organ rentowy właściwy ze względu na siedzibę płatnika składek wydaje zaświadczenie o spełnieniu przez ubezpieczonego warunków określonych w art. 3 ust. 1 pkt 2.

Art. 12

1. Decyzję w sprawie emerytury pomostowej wydaje ubezpieczonemu i emeryturę tę wypłaca organ rentowy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania tej osoby.
2. Wyznaczone przez Prezesa Zakładu jednostki organizacyjne Zakładu wydają decyzje w sprawie emerytur pomostowych i emerytury te wypłacają:
 - 1) ubezpieczonym zamieszkałym za granicą w państwie, z którym Rzeczpospolitą Polską łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych;
 - 2) ubezpieczonym, którym przy ustalaniu okresu składkowego i nieskładkowego uwzględniono okresy, o których mowa w art. 8 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.
3. Osobom zamieszkałym za granicą w państwie, z którym Rzeczpospolitą Polską nie łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, decyzje w sprawach emerytur pomostowych wydają i emerytury te wypłacają organy rentowe właściwe ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej ubezpieczonego.
4. Od decyzji organu rentowego, w sprawie emerytury pomostowej, przysługuje odwołanie do właściwego sądu w terminie i według zasad określonych w przepisach ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.⁴⁾).

Art. 13

1. Emeryturę pomostową wypłaca się za miesiąc kalendarzowy w terminach i na zasadach przewidzianych dla wypłaty emerytur określonych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.
2. Emeryturę pomostową za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę emerytury przez liczbę dni kalendarzowych w miesiącu, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych, za które emerytura przysługuje.

Art. 14

W zakresie postępowania w sprawie o ustalenie prawa do emerytury pomostowej, podstawy jej obliczenia, zasad wypłaty, zmiany wysokości, zwrotu nienależnie pobranej emerytury pomostowej, egzekucji i potrąceń, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 15

W razie zbiegu prawa do emerytury pomostowej z prawem do renty, uposażenia, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub innego świadczenia o charakterze emerytalnym lub rentowym, ustalonym na podstawie odrębnych ustaw, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego.

Rozdział 4

Fundusz Emerytur Pomostowych

Art. 16

1. Tworzy się Fundusz Emerytur Pomostowych, zwany dalej „FEP”, który jest państwowym funduszem celowym powołanym w celu finansowania emerytur pomostowych.
2. Dysponentem FEP jest Zakład.

Art. 17

1. Przychody FEP pochodzą:
 - 1) ze składek na FEP;
 - 2) z dotacji budżetu państwa;
 - 3) z oprocentowania rachunków bankowych FEP;
 - 4) z odsetek od nieterminowo opłaconych składek na FEP;
 - 5) z dodatkowej opłaty, o której mowa w art. 28 ust. 2;
 - 6) ze zwrotu nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami;
 - 7) z lokat wolnych środków FEP;
 - 8) z wpłaty, o której mowa w art. 8 ust. 2;
 - 9) z innych tytułów.
2. Składkę na FEP zalicza się do przychodów FEP w miesiącu następującym po miesiącu, za który składka jest należna.

Art. 18

1. W granicach określonych w ustawie budżetowej FEP otrzymuje z budżetu państwa dotacje.
2. Dotacje, mogą być przeznaczone wyłącznie na finansowanie wydatków, o których mowa w art. 19.

Art. 19

1. Ze środków zgromadzonych w FEP są finansowane:
 - 1) wypłaty emerytur pomostowych;
 - 2) odsetki za nieterminowe wypłaty emerytur pomostowych;
 - 3) odpis stanowiący przychód Zakładu; wysokość odpisu ustala się corocznie w ustawie budżetowej na podstawie planu finansowego FEP, zatwierdzonego przez Prezesa Rady Ministrów; odpis jest potrącany w okresach miesięcznych.
2. Świadczenia, o których mowa w art. 9 i 10, są finansowane ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, o którym mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.

Art. 20

1. Zarząd Zakładu:

- 1) opracowuje projekt rocznego planu finansowego FEP w trybie określonym w przepisach dotyczących prac nad projektem budżetu państwa,
- 2) sporządza roczne sprawozdanie z wykonania planu finansowego FEP,
- 3) sporządza roczne sprawozdanie finansowe FEP, podlegające zaopiniowaniu przez biegłego rewidenta niebędącego pracownikiem Zakładu
- i przedkłada je do zatwierdzenia Prezesowi Rady Ministrów.

2. Zarząd Zakładu sporządza również dla FEP:

- 1) prognozę sytuacji finansowej na najbliższy rok obrotowy, obejmującą zestawienie przewidywanych przychodów i wydatków na dany rok;
- 2) uproszczony rachunek ubezpieczeń dla kolejnych 5 lat obrotowych zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.

Art. 21

Wolne środki FEP mogą być lokowane, na zasadach określonych w art. 56 ust. 3 i 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Rozdział 5

Składki na Fundusz Emerytur Pomostowych

Art. 22

1. Składki na FEP opłaca się za pracownika, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r.;
- 2) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 3) wykonuje prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 2 pkt 3 i 4.

2. Obowiązek opłacania składek na FEP powstaje z dniem rozpoczęcia wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a ustaje z dniem zaprzestania wykonywania tych prac.

Art. 23

Od uposażenia zwolnionych ze służby żołnierzy zawodowych albo funkcjonariuszy, o których mowa w art. 4, wypłaconego od dnia wejścia w życie ustawy do dnia zwolnienia ze służby, opłaca się składki na FEP na zasadach i w trybie określonym w odrębnych przepisach dla składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przekazywanych za żołnierzy albo funkcjonariuszy zwolnionych ze służby.

Art. 24

1. Stopa składki na FEP wynosi 3,0 % podstawy wymiaru.
2. Podstawę wymiaru składki na FEP stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, określona w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.
3. Przy ustalaniu podstawy wymiaru składki na FEP stosuje się ograniczenie, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.
4. Składka na FEP jest finansowana w całości przez płatnika składek.

Art. 25

1. Składkę na FEP oblicza, rozlicza i opłaca co miesiąc płatnik składek.
2. Składkę na FEP płatnik składek rozlicza w deklaracji rozliczeniowej, o której mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.
3. Składkę na FEP płatnik składek opłaca w terminie określonym w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych dla opłacania składek na ubezpieczenia społeczne.

Art. 26

1. Płatnik składek przekazuje informację o pracowniku, za którego był obowiązany opłacać składkę na FEP, zawierającą następujące dane:
 - 1) nazwisko i imię,
 - 2) datę urodzenia,
 - 3) numery PESEL i NIP, a w razie gdy pracownikowi nie nadano tych numerów lub jednego z nich – serię i numer dowodu osobistego lub paszportu,
 - 4) okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze,
 - 5) kod pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w przepisach ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych
- zwaną dalej „zgłoszeniem danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze”.
2. Zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze płatnik składek przekazuje do Zakładu do dnia 31 marca danego roku za poprzedni rok kalendarzowy.
3. W przypadku wystąpienia pracownika z wnioskiem o przyznanie emerytury pomostowej, zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w danym roku kalendarzowym, płatnik składek przekazuje do Zakładu w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia wniosku.
4. Jeżeli z wnioskiem o przyznanie emerytury pomostowej pracownik wystąpi przed przekazaniem zgłoszenia danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze za poprzedni rok kalendarzowy, w terminie o którym mowa w ust. 3, płatnik składek przekazuje do Zakładu także zgłoszenie za poprzedni rok kalendarzowy.
5. W przypadku upadłości lub likwidacji płatnika składek zgłoszenia danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w danym roku kalendarzowym

płatnik składek przekazuje do Zakładu nie później niż w dniu przekazania dokumentu wyrejestrowania płatnika składek.

6. W przypadku upadłości lub likwidacji płatnika składek przed przekazaniem zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze za poprzedni rok kalendarzowy, w terminie o którym mowa w ust. 3, płatnik składek przekazuje do Zakładu także zgłoszenia za poprzedni rok kalendarzowy.

Art. 27

1. Płatnik składek jest obowiązany przekazać do Zakładu korygujące zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w formie nowego zgłoszenia zawierającego wszystkie prawidłowe dane, o których mowa w art. 26, zwane dalej „korygującym zgłoszeniem”, jeżeli zachodzi konieczność korekty danych podanych w zgłoszeniu w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości przez:
 - 1) płatnika składek we własnym zakresie;
 - 2) Zakład;
 - 3) właściwy organ Państwowej Inspekcji Pracy.
2. Płatnik składek jest obowiązany przekazać korygujące zgłoszenie w terminie 7 dni od stwierdzenia nieprawidłowości we własnym zakresie lub otrzymania zawiadomienia o stwierdzeniu nieprawidłowości przez Zakład.
3. Jeżeli konieczność korekty podanych w zgłoszeniu danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze jest wynikiem stwierdzenia nieprawidłowości przez Zakład w drodze:
 - 1) decyzji – korygujące zgłoszenie powinno być złożone nie później niż w terminie 7 dni od dnia, w którym decyzja staje się ostateczna;
 - 2) kontroli – korygujące zgłoszenie powinno być złożone nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.
1. Zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze i korygujące zgłoszenie przekazuje się w takiej samej formie, jaka obowiązuje płatnika składek w odniesieniu do dokumentów ubezpieczeniowych określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.
2. Zakład może z urzędu sporządzić zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz skorygować błędy w nim stwierdzone, w razie braku możliwości uzyskania korygującego zgłoszenia od płatnika składek, jeżeli posiada dane umożliwiające sporządzenie tego zgłoszenia.

Art. 28

1. Od nieopłaconych w terminie składek na FEP należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.⁵⁾), jeżeli ich wysokość przekracza 6,60 zł.
2. W razie nieopłacenia składek na FEP lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości Zakład może wymierzyć płatnikowi składek dodatkową opłatę do wysokości 100% nieopłaconych składek.

3. Od decyzji w sprawie wymierzenia dodatkowej opłaty przysługuje odwołanie do sądu, na zasadach określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.
4. Składki na FEP oraz odsetki za zwłokę, koszty egzekucyjne, koszty upomnienia i dodatkowa opłata, nieopłacone w terminie:
 - 1) podlegają ściągnięciu,
 - 2) ulegają przedawnieniu,
 - 3) umarza się w całości lub w części- na zasadach określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.
5. Na wniosek dłużnika Zakład może odroczyć termin płatności należności wymienionych w ust. 4, lub rozłożyć je na raty, uwzględniając możliwości płatnicze dłużnika, a także stan finansów FEP, na zasadach określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.
6. Nienależnie opłacone składki na FEP podlegają zwrotowi na zasadach określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.

Rozdział 6

Wykaz stanowisk pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz ewidencja pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze

Art. 29

1. Zakład prowadzi:
 - 1) centralny rejestr stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
 - 2) centralny rejestr pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.
2. Płatnik składek jest obowiązany prowadzić:
 - 1) wykaz stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
 - 2) ewidencję pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.
3. W przypadku nieumieszczenia w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, pracownikowi przysługuje skarga do Państwowej Inspekcji Pracy.
4. Płatnik składek jest obowiązany przekazywać do Zakładu informacje zawarte w wykazie i ewidencji, o których mowa w ust. 2.
5. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób prowadzenia przez Zakład centralnych rejestrów, o których mowa w ust. 1, oraz sposób i terminy przekazywania informacji do tych rejestrów,
 - 2) sposób prowadzenia przez płatników składek wykazu oraz ewidencji, o których mowa w ust. 2,
 - 3) wzory dokumentów niezbędnych do prowadzenia ewidencji, której mowa w ust. 2 pkt. 2
- uwzględniając możliwości prowadzenia wykazów, ewidencji i centralnych rejestrów w ramach kompleksowego systemu informatycznego Zakładu.

Rozdział 7

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 30

W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 32 otrzymuje brzmienie:

„Art. 32. Do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.”;

- 2) w art. 36 ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych zawiera w szczególności następujące dane dotyczące osoby zgłaszanej: dane, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 1, nazwisko, imię pierwsze i drugie, datę urodzenia, nazwisko rodowe, obywatelstwo i płeć, tytuł ubezpieczenia, stopień niepełnosprawności, posiadanie ustalonego prawa do emerytury lub renty, adres zameldowania na stałe miejsce pobytu, adres zamieszkania, jeżeli jest inny niż adres zameldowania na stałe miejsce pobytu, adres do korespondencji, jeżeli jest inny niż adres zameldowania na stałe miejsce pobytu i adres zamieszkania.”;

- 3) w art. 40 w ust. 2 w pkt 10 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 11 w brzmieniu:

„11) o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, przekazane w zgłoszeniu danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w ustawie z dnia..... o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr , poz.).”;

- 4) w art. 45 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„ 1a) ewidencjonuje się liczbę pracowników, za których jest opłacana składka na Fundusz Emerytur Pomostowych,”;

- 5) w art. 46 w ust. 4 po pkt 6 dodaje się pkt 6a, 6b i 6c w brzmieniu:

„6a) sumę należnych składek na Fundusz Emerytur Pomostowych;

6b) liczbę pracowników, za których jest opłacana składka na Fundusz Emerytur Pomostowych;

- 6c) liczbę stanowisk pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.”;
- 6) w art. 47:
- a) w ust. 4 w pkt 4 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 5 w brzmieniu:
„5) Fundusz Emerytur Pomostowych.”.
 - b) ust. 14 otrzymuje brzmienie:

„14. Przepisy niniejszego artykułu stosuje się odpowiednio do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Emerytur Pomostowych i ubezpieczenie zdrowotne.”;
- 7) w art. 49 w ust. 2 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6 w brzmieniu:
„6) zgłoszenia danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w ustawie z dnia..... o emeryturach pomostowych oraz kody pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.”;
- 8) w art. 76 w ust. 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:
„1a) odpisu z Funduszu Emerytur Pomostowych, o którym mowa w ustawie z dnia..... o emeryturach pomostowych;”;
- 9) w art. 83 w ust. 1 po pkt 3 dodaje się pkt 3a w brzmieniu:
„ 3a) ustalania wymiaru składek na Fundusz Emerytur Pomostowych i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu tych składek;”.

Art. 31

W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.⁷⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 32 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.”.
- 2) w art. 184 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.”.

Art. 32

W ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335, z późn. zm.⁸⁾) w art. 5:

- a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Wysokość odpisu podstawowego na jednego pracownika wykonującego prace w szczególnych warunkach lub prace o szczególnym charakterze - w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, wynosi 50% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, o którym mowa w ust. 2.”

b) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Minister Pracy i Polityki Społecznej określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania przeciętnej liczby zatrudnionych, w celu naliczania odpisu na Fundusz, biorąc pod uwagę w szczególności liczbę osób zatrudnionych w danym roku kalendarzowym.”.

Art. 33

W ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 167, poz. 1397 oraz z 2007 r. Nr 191, poz.1369) w art. 3:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Osobom, które do dnia 31 grudnia 2008 r. spełniły warunki do emerytury górniczej określone w art. 34 lub w art. 48-49 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2006 r., przysługuje górnicza emerytura na warunkach określonych w tych przepisach, z zastrzeżeniem ust. 3.”

b) po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1, przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego, warunkiem do uzyskania emerytury górniczej jest złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa”.

Art. 34

W ustawie z dnia z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. Nr 89, poz. 589) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10 w ust. 1 po pkt 9 dodaje się pkt 9a w brzmieniu:

„9a) kontrola ewidencji, o której mowa w art. 29 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia..... o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr..., poz....),”;

2) po art. 11 dodaje się art. 11a w brzmieniu:

„Art. 11a. Właściwe organy Państwowej Inspekcji Pracy są uprawnione do nakazania pracodawcy umieszczenia pracownika w ewidencji, o której mowa w art. 29 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia.....o emeryturach pomostowych, wykreślenia go z ewidencji oraz do sporządzenia korekty dokonanego wpisu w tej ewidencji.”.

Rozdział 8

Przepisy dostosowawcze i końcowe

Art. 35

Ilekróć w przepisach o ubezpieczeniach społecznych, o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, o emeryturach i rentach, w przepisach, które uzależniają uprawnienia od dochodu rodziny oraz w odrębnych przepisach mowa jest o emeryturze, należy przez to rozumieć również emeryturę pomostową.

Art. 36

1. Do dnia 31 grudnia 2014 r. Rada Ministrów przyjmie w drodze uchwały wieloletnią strategię wspierania zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1968 r., wykonujących przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, którym, zgodnie z art. 3, nie przysługuje prawo do emerytur pomostowych.

2. Projekt strategii, o którym mowa w ust. 1, opracuje minister właściwy do spraw pracy w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego, w celu zapewnienia zgodności z obowiązującą strategią rozwoju kraju, o której mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658).

Art. 37

Dotychczasowe przepisy wydane na podstawie art. 49 ust. 2 ustawy, o której mowa w art. 30, zachowują moc do czasu wejścia w życie przepisów wydanych na podstawie art. 49 ust. 2 ustawy, o której mowa w art. 30, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 38

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2009 r. z wyjątkiem przepisów rozdziału 4, 5 i 6, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2010 r. oraz przepisu art. 32, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Załącznik do ustawy z dnia.....(poz.....)

Załącznik 1. Prace w szczególnych warunkach

L.p.	Rodzaje prac
1.	Prace bezpośrednio przy przeróbce mechanicznej węgla oraz rud metali lub ich wzbogacaniu (bez prac wykonywanych w górnictwie) .
2.	Prace udostępniające lub eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych (bez prac wykonywanych w górnictwie) .
3.	Zalewanie form odlewniczych, transportowanie naczyń odlewniczych z płynnym, rozgrzanym materiałem (żeliwo, staliwo, metale nieżelazne i ich stopy).

L.p.	Rodzaje prac
4.	Ręczna obróbka wykańczająca odlewów: usuwanie elementów układu wlewowego, ścinanie, szlifowanie powierzchni odlewów oraz malowanie na gorąco.
5.	Prace bezpośrednio przy obsłudze wielkich pieców oraz pieców stalowniczych lub odlewniczych.
6.	Prace murarskie bezpośrednio w piecach hutniczych, odlewniczych, bateriach koksowniczych oraz w piecach do produkcji materiałów ceramicznych.
7.	Prace przy ręcznym zestawianiu surowców lub ręcznym formowaniu wyrobów szklanych w hutnictwie szkła.
8.	Kucie ręczne w kuźniach.
9.	Prace bezpośrednio przy obsłudze agregatów i urządzeń do produkcji metali nieżelaznych.
10.	Prace bezpośrednio przy obsłudze ciągów walcowniczych: przygotowanie, dozorowanie pracy walców lub samotoków, ingerencja przy wypadaniu i zaklinowaniu materiałów.
11.	Prace przy obsłudze dźwignic bezpośrednio przy wytapianiu surówki, stopów żelaza lub metali nieżelaznych.
12.	Prace bezpośrednio przy produkcji koksu w bateriach koksowniczych.
13.	Prace bezpośrednio przy wypychaniu koksu z baterii koksowniczych, gaszeniu lub sortowaniu koksu.
14.	Prace bezpośrednio przy produkcji materiałów formierskich lub izolacyjno - egzotermicznych używanych w odlewnictwie i hutnictwie.
15.	Prace przy ręcznym załadunku lub wyładunku pieców komorowych wyrobami ogniotrwałymi.
16.	Prace przy ręcznym załadunku lub rozładunku gorących wyrobów ceramicznych.
17.	Formowanie wyrobów ogniotrwałych wielkogabarytowych przy użyciu ręcznych narzędzi wibracyjnych.
18.	Prace przy ręcznym formowaniu, odlewaniu, czyszczeniu lub szkliwieniu wyrobów ceramicznych.
19.	Prace nurka lub kesoniarza.
20.	<i>Prace dokerów bezpośrednio przy przeładunku w ładowniach statku.</i>
21.	<i>Prace rybaków morskich.</i>

L.p.	Rodzaje prac
22.	Prace na statkach żeglugi morskiej.
23.	Prace na morskich platformach wiertniczych.
24.	Prace bezpośrednio przy obsłudze urządzeń wiertniczych przy poszukiwaniu złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.
25.	Prace bezpośrednio przy obróbce odwiertów w górnictwie otworowym: ropy naftowej, gazu ziemnego i siarki.
26.	Prace bezpośrednio przy obsłudze urządzeń wiertniczych w górnictwie otworowym siarki.
27.	Spawanie łukowe lub cięcie termiczne w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją, (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.).
28.	Malowanie, nitowanie lub montowanie elementów wyposażenia w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury, itp.).
29.	Prace wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników po substancjach niebezpiecznych.
30.	Prace przy ręcznym układaniu asfaltu.
31.	Prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem.
32.	Prace garbarskie bezpośrednio przy obróbce mokrych skór.
33.	Prace bezpośrednio przy ręcznej ścinie drzew przenośną pilarką z piłą łańcuchową.

Załącznik 2. Prace o szczególnym charakterze

L.p.	Rodzaje prac
1.	Piloci statków powietrznych.
2.	Nawigatorzy na statkach morskich lub promach pasażersko-towarowych oraz piloci morscy.

L.p.	Rodzaje prac
3.	Kontrolerzy ruchu lotniczego.
4.	Maszyniści pojazdów trakcyjnych w transporcie publicznym.
5.	Pracownicy zatrudnieni bezpośrednio przy ustawianiu drogi przebiegu pociągu.
6.	Kierowcy pojazdów uprzywilejowanych.
7.	Kierowcy autobusów, trolejbusów oraz motorniczowie tramwajów w transporcie publicznym.
8.	Kierowcy samochodów przewożących ładunki niebezpieczne.
9.	Operatorzy żurawi wieżowych, do obsługi których wymagane są uprawnienia kategorii IŻ lub równorzędne, oraz dźwignic portowych lub stoczniowych.
10.	Operatorzy reaktorów jądrowych.
11.	Operatorzy przy obsłudze lub nadzorze bloków energetycznych wytwarzających energię elektryczną lub ciepłą.
12.	Operatorzy bezpośrednio sterujący procesami technologicznymi mogącymi stwarzać zagrożenie wystąpienia poważnej awarii ze skutkami dla środowiska lub bezpieczeństwa publicznego.
13.	Pracownicy bezpośrednio zatrudnieni przy produkcji materiałów wybuchowych, środków strzałowych, wyrobów pirotechnicznych oraz ich konfekcjonowaniu.
14.	Członkowie zespołów ratownictwa medycznego.
15.	Członkowie zawodowych ekip ratownictwa (chemicznego, górskiego, morskiego, górnictwa otworowego).
16.	Pracownicy zakładowych straży pożarnych biorący udział w akcjach ratowniczych.
17.	Monterzy napowietrznych linii elektroenergetycznych zatrudnieni bezpośrednio przy usuwaniu awarii.

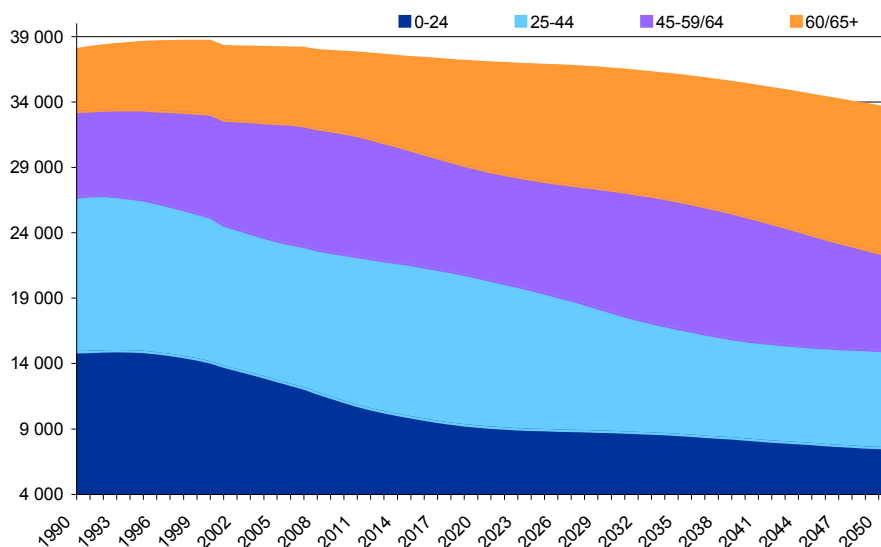
Uzasadnienie

Uwarunkowania ogólne

W wyniku reformy systemu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z regulacjami zawartymi w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ulega stopniowej likwidacji możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę. W powszechnym systemie emerytalnym przyjęto założenie, iż uprawnienia emerytalne wszystkich ubezpieczonych, którzy płacili taką samą składkę, będą takie same. Wszelkie dodatkowe uprawnienia będą finansowane z innych niż powszechna składka na ubezpieczenie emerytalne źródeł, a także będą regulowane w trybie odrębnym. Przedkładany projekt ustawy respektuje tę zasadę.

W perspektywie najbliższych kilkudziesięciu lat zmiany demograficzne w Polsce doprowadzą do **znacznego zmniejszenia liczby osób w wieku produkcyjnym**. Według prognoz Eurostatu począwszy od 2010 r. liczba ludności w wieku 18-59/64 lat w Polsce zacznie się obniżać. Szacuje się, że w 2050 r. populacja tej grupy osób zmniejszy się o 31 proc. czyli o 7,6 mln. osób w porównaniu z 2007 r. Proces ten wynikać będzie przede wszystkim ze zmniejszenia się liczebności grupy osób w wieku 0-24 lat przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku emerytalnym. Udział pierwszej z grup w populacji obniży się z 36 proc. w 2007 r. do zaledwie 25 proc. w 2050 r., natomiast osób starszych wzrośnie dwukrotnie z 15,7 proc. do 33,8 proc. Jednocześnie znacznym fluktuacjom podlegać będzie liczebność osób w wieku niemobilnym, co bezpośrednio wynikać będzie z wchodzeniem w ten wiek osób urodzonych w wyżu demograficznym z początku lat osiemdziesiątych.

Struktura ludności Polski w latach 1990-2050 w tys. osób

Uwaga: dane dla lat 1990-2007 dane rzeczywiste, pozostałe wartości prognoza Eurostatu.

Źródło: obliczenia własne Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej na podstawie danych Eurostatu.

Powyższy proces spowoduje istotne zmiany w strukturze ludności. Odsetek osób w wieku produkcyjnym w populacji obniży się z 64 proc. w 2007 r. do 50,4 proc. w 2050 r., co przełoży się na wzrost współczynnika obciążenia demograficznego począwszy od 2012 r. W 2011 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie 56 osób w wieku nieprodukcyjnym (w tym 24 osoby w wieku poprodukcyjnym), a w 2050 r. wskaźnik ten zwiększy się do 98 osób (w tym 67 będą stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym). Tym samym należy spodziewać się, że postępujące procesy starzenia się ludności będą silnie oddziaływały zarówno na rynek pracy, jak i system zabezpieczenia społecznego oraz ogólną sytuację w kraju.

Według prognozy ludności Eurostat-u, liczba osób w tym wieku będzie zwiększała się do 2010 r., kiedy osiągnie poziom 6,9 mln osób. Zmiany te będą wynikiem wchodzenia w wiek około-emerytalny osób urodzonych w powojennym wyżu demograficznym. Dodać należy, że zaledwie w ciągu kilku najbliższych lat liczebność tej grupy osób wzrośnie do prawie 8 mln osób, co spowodowane będzie przede wszystkim wzrostem liczby osób w wieku 56-64 lat o 42 proc. w porównaniu z rokiem 2007.

W konsekwencji analogiczne zmiany zachodzą w systemie ubezpieczenia społecznego. Pogarsza się relacja liczby osób opłacających składki do liczby pobierających emerytury i renty, co wpływa na pogłębianie się deficytu Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Likwidacja możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę

W tej sytuacji niezbędna jest konsekwentna realizacja założeń reformy systemu ubezpieczeń społecznych, co do stopniowej likwidacji możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę. Likwidacja możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę przez niektóre grupy zawodowe uzasadniona jest także faktem, że wprowadzone w 1983 r. przepisy regulujące te kwestie (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) po upływie ponad dwudziestu pięciu lat, wobec szybkiego rozwoju technologii, w wielu przypadkach stały się nieaktualne i anachroniczne. Rozwój cywilizacyjny i gospodarczy w wielu dziedzinach zmienił w sposób zasadniczy warunki pracy, powodując w konsekwencji, że utworzone przed ponad dwudziestu pięciu laty wykazy prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w wielu przypadkach są nieadekwatne do obecnych warunków i charakteru pracy.

Zmiany w możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej wprowadzane są stopniowo i są uzależnione od wieku ubezpieczonego oraz stażu pracy. Obecnie osoby urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r. mogą przechodzić na wcześniejsze emerytury według zasad obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1999 r. określonych przepisami rozdziału 2 w dziale II ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., mogą skorzystać z prawa do wcześniejszej emerytury, jeśli do końca 2008 r. spełnią określone warunki dotyczące wieku i stażu pracy oraz nie podpisali umowy z otwartym funduszem emerytalnym (OFE) lub złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w OFE na dochody budżetu państwa za pośrednictwem ZUS. Po tej dacie wcześniejsze zakończenie aktywności zawodowej będzie możliwe jedynie zgodnie z zasadami określonymi w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz w przypadku górników.

Art. 184 ww. ustawy zapewnia osobom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., zatrudnionym w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, czyli w dniu 1 stycznia 1999 r., osoby te spełniały wymagane warunki stażowe. Natomiast górnicy - przepisami ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy - Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 167, poz. 1397) - uzyskali prawo do górniczej emerytury generalnie po ukończeniu 55 lat, a w

szczególnych przypadkach – po ukończeniu 50 lat lub bez względu na wiek, jeżeli pracę górniczą wykonywali pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez co najmniej 25 lat.

Generalnie osoby urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r., które nie skorzystają z przepisów przejściowych ustawy o emeryturach i rentach z FUS, będą mogły przejść na emeryturę w wieku 60 lat – kobiety, albo 65 lat - mężczyźni.

Emerytury pomostowe

Osoby pracujące w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze zamiast uprawnień do wcześniejszego przejścia na emeryturę będą uprawnione do świadczeń wynikających z ustawy o emeryturach pomostowych. Ustawa ta stanowi realizację zapowiedzi zawartej w ustawie o emeryturach i rentach z FUS w momencie wprowadzania reformy systemu ubezpieczeń społecznych w Polsce. Przepis art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi, że:

„1. Ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a i 50e i 184.

2. Dla ubezpieczonych, urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, z wyjątkiem ubezpieczonych mających prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 32, 33, 39, 40, 46, 50, 50a i 50e, 184 oraz w art. 88 ustawy, o której mowa w art. 150, zostaną ustanowione emerytury pomostowe.

2a. Ubezpieczonym spełniającym warunki określone w art. 50a lub 50e przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku i okresów pracy lub okresu pracy, określonych w tych przepisach.

3. Zasady, warunki i tryb ustanawiania emerytur, o których mowa w ust. 2, określi odrębna ustawa.”

Należy podkreślić, że nie wszystkie osoby korzystające w starym systemie emerytalnym z obniżonego wieku emerytalnego będą mogły skorzystać z projektowanych świadczeń. Przy konstruowaniu nowego systemu przyjęto założenie, że zmiana charakteru i rodzaju wykonywanej pracy ze względu na wiek pracownika jest czymś naturalnym. Pracownicy zatrudnieni w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, którzy nie mogą już kontynuować ze względów zdrowotnych pracy na dotychczasowych stanowiskach, winni szukać innej pracy i to o wiele wcześniej, niż na pięć lat przed osiągnięciem wieku

emerytalnego. Najbardziej racjonalnym rozwiązaniem byłoby stworzenie mechanizmów ułatwiających proces przekwalifikowania się i poszukiwaniu innej pracy. Byłoby to działanie profilaktyczne zapobiegające powstawaniu sytuacji, w której wymagania, jakie stawia praca, przekraczają możliwości pracownika albo sytuacji, gdy działania pracownika mogą komukolwiek lub czemukolwiek zagrażać.

Rozwiązania zawarte w projektowanej ustawie będą dotyczyły osób objętych pracowniczym systemem ubezpieczeń społecznych, będą miały charakter przejściowy i obejmą zamkniętą liczbę określonych podmiotów.

Projektowane rozwiązania mają zasadniczo charakter wygasający i stanowią formę wywiązania się państwa z zobowiązań podjętych wobec pewnych grup zawodowych. Równocześnie od kilku lat kształtowane są rozwiązania prawne (a kolejne przyniesie niniejsza ustawa) uwzględniające współczesne standardy międzynarodowe. Zgodnie ze stanowiskiem Międzynarodowej Organizacji Pracy niedopuszczalne jest bowiem stosowanie obniżenia wieku emerytalnego zamiast profilaktyki zmierzającej do zapewnienia bezpiecznych warunków pracy.

W raporcie Rady i Komisji Europejskiej „W kierunku zwiększenia partycypacji w rynku pracy i promocji aktywnego starzenia się” (marzec, 2001 r.) zalecono, aby kraje członkowskie Unii Europejskiej promowały politykę mającą na celu:

- zniesienie programów wcześniejszego przechodzenia na emeryturę,
- ustalania bardziej elastycznych godzin pracy,
- zwiększenia dostępu do szkolenia ustawicznego.

Powyższe uregulowania w sposób oczywisty powinny być brane pod uwagę przy kreowaniu krajowej polityki dotyczącej osób pracujących w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze oraz definiowaniu takich prac.

Prawo do emerytury pomostowej będzie przysługiwało ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r.;

- 2) przed dniem 1 stycznia 1999 r. był zatrudniony na stanowiskach i przy pracach wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43, z późn. zm.);
- 3) wykonywał pracę wymienioną w - stanowiącym załącznik do ustawy - wykazie rodzajów prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze;
- 4) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 5) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5 – 11 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 6) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 7) nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy.

Prawo do emerytury pomostowej w wieku niższym (co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn) będzie przysługiwało ubezpieczonemu, który:

- 1) wykonywał na statkach żeglugi powietrznej prace w szczególnym charakterze, lub
- 2) wykonywał w morskich portach handlowych oraz przedsiębiorstwach pomocniczych działających na rzecz tych portów prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, lub
- 3) wykonywał w hutnictwie prace w szczególnych warunkach, lub
- 4) wykonywał prace nurka, kesoniarza, rybaka morskiego lub prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest i robotach rozbiórkowych związanych z ich usuwaniem.

Wykaz rodzajów prac w szczególnych warunkach oraz prac o szczególnym charakterze opracowany został na podstawie raportu Komisji Ekspertów Medycyny Pracy powołanej w 1998 r. W skład Komisji weszli przedstawiciele Centralnego Instytutu Ochrony Pracy, Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi, Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej, Instytutu Medycyny Pracy i zdrowia Środowiskowego w Sosnowcu. Ponadto członkowie Komisji współpracowali z wieloma ekspertami z dziedziny medycyny pracy. W swoich pracach Komisja kierowała się wyłącznie kryteriami medycznymi oraz kryteriami wchodzącymi w zakres ochrony pracy.

Komisja nie stworzyła wykazu stanowisk pracy, ponieważ pracownicy wykonujący taki sam zawód w różnych zakładach pracy mogą wykonywać prace o różnej intensywności i w różnych warunkach środowiska. Z tego powodu dotychczasowa metodologia określania zawodu lub stanowiska pracy nie powinna stanowić podstawy zaliczenia do prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Określone zostały kryteria kwalifikacji rodzajów prac jako prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Nowe wykazy rodzajów prac zastąpiły opracowane ponad 25 lat temu wykazy stanowisk pracy, które w związku z postępem technologicznym i zmianami w gospodarce stały się nieaktualne.

Wysokość emerytury pomostowej

Emeryturę pomostową będzie się przyznawać na wniosek ubezpieczonego zgodnie z procedurami obowiązującymi w przypadku powszechnej emerytury. Emerytura pomostowa będzie wypłacana w okresie do osiągnięcia wieku emerytalnego.

Emerytura pomostowa będzie obliczana przez podzielenie podstawy obliczenia emerytury z FUS, ustalonej w sposób określony w art. 25 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przez średnie dalsze oczekiwane trwanie życia dla osoby w wieku 60 lat.

W przypadku uczestników OFE, podstawa obliczenia użyta do ustalenia potencjalnej emerytury powiększona będzie o hipotetyczną kwotę wynikającą z założenia, że cała składka była przekazywana do ZUS i waloryzowana w sposób przewidziany dla środków zgromadzonych na koncie emerytalnym w FUS.

Emerytura pomostowa nie będzie mogła być niższa, niż najniższa emerytura określona w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Średnie dalsze oczekiwane trwanie życia ustalane będzie na podstawie tablic trwania życia ogłoszonych przez Prezesa Głównego Urzędu

Statystycznego w „Monitorze Polskim”, obowiązujących w momencie zgłoszenia wniosku o emeryturę pomostową. Wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyrażany będzie w ukończonych latach i miesiącach.

Średnie dalsze trwanie życia ustalane będzie według ogólnych zasad przewidzianych dla emerytur i rent z FUS, tj. wspólnie dla mężczyzn i dla kobiet. Przyjęcie tego założenia spowoduje wyeliminowanie różnic w potencjalnej wysokości świadczenia kobiety i mężczyzny o tym samym stażu pracy i tej samej podstawie wymiaru składki.

Emerytura pomostowa jest świadczeniem terminowym, wypłacanym przez 5 lub 10 lat, niezależnie od płci, a nie dożywotnim, jak w przypadku emerytury z powszechnego systemu. W momencie osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego prawo do emerytury pomostowej ustaje, a w jej miejsce zainteresowany uzyska emeryturę ustaloną zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Podobnie obliczanie opisywanej powyżej, hipotetycznej kwoty dla uczestników II filaru wynika z założenia, że członkostwo w OFE nie powinno mieć wpływu na wysokość emerytury pomostowej.

W przypadku śmierci pobierającego emeryturę pomostową rodzinie zmarłego przysługiwać będzie renta rodzinna na zasadach przewidzianych w razie śmierci pracownika.

Emerytury pomostowe będą waloryzowane według ogólnych zasad przewidzianych dla emerytur i rent z FUS. Również w przypadku zbiegu prawa do emerytury pomostowej i innych emerytur lub rent, stosowane będą przepisy powszechne. Oznacza to, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do tej emerytury z prawem do emerytury lub renty z FUS, wypłacane będzie jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez zainteresowanego.

Prawo do emerytury pomostowej będzie ulegało całkowitemu zawieszeniu, bez względu na wysokość uzyskiwanego przychodu, w razie podjęcia przez uprawnionego pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Natomiast w przypadku podjęcia innego rodzaju pracy prawo do emerytury pomostowej będzie zawieszane lub zmniejszane na zasadach określonych w przepisach ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Proponowane zasady łączenia pracy zawodowej z pobieraniem emerytury pomostowej są zgodne z przepisami art. 65 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jak również z art. 10 Kodeksu pracy, które dają każdemu obywatelowi prawo do wyboru miejsca i charakteru zatrudnienia. Stosowanie jakichkolwiek ograniczeń w dostępie emerytów do pracy byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i kolidowałoby z prawem tych osób do podejmowania lub kontynuowania pracy zawodowej. Przepisy mogą jednak regulować kwestie zasad zmniejszania i zawieszania wypłaty świadczeń pobieranych przez emerytów uzyskujących dodatkowe przychody. Takie rozwiązania zawiera ustawa o emeryturach i rentach z FUS i analogiczne propozycje zapisów zawiera projektowana ustawa o emeryturach dla niektórych ubezpieczonych zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Fundusz Emerytur Pomostowych

Emerytury pomostowe finansowane będą z Funduszu Emerytur Pomostowych (FEP). FEP będzie państwowym funduszem celowym, którego dysponentem będzie Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Fundusz będzie uzyskiwał dochody ze składek opłacanych przez pracodawców oraz z uzupełniającej dotacji z budżetu państwa, także z odsetek z lokat aktywów FEP w pierwszych latach jego funkcjonowania.

Składki będą opłacane przez pracodawców za pracownika zgłoszonego do rejestru ubezpieczonych, który:

- urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r.;
- przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- wykonuje prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 2 pkt 3 i 4 projektowanej ustawy.

Ze względu na to, iż część uprawnień do emerytur pomostowych wynika z okresu pracy sprzed 1999 r., trudno jest precyzyjnie określić wysokość składki, aby odpowiadała ona wysokości nabywanych praw. Dlatego też przyjęto, iż składka na emerytury pomostowe będzie wynosiła 3%.

Podstawę wymiaru składek będą stanowiły składniki wchodzące do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Emerytury pomostowe są świadczeniem niezależnym od świadczeń wypłacanych w ramach powszechnego ubezpieczenia społecznego. Ponadto, według prognoz, wydatki FEP w większej części finansowane będą z budżetu państwa. W takiej sytuacji projekt ustawy zakłada, iż Fundusz ten będzie odrębnym od Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Natomiast zarządzanie nim przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych pozwoli na ograniczenie kosztów administracyjnych.

Zakłada się, że składki będą opłacane przez pracodawców od dnia 1 stycznia 2010 r.

Pozostałe regulacje

Zakres ubezpieczonych uprawnionych do emerytur pomostowych zostanie określony w bazie danych podmiotów prowadzonych przez ZUS. W celu założenia bazy danych pracodawcy zobowiązani będą do dostarczenia informacji dotyczących m. in.:

- okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu dotychczasowych przepisów (przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.),
- całkowitych okresów składkowych i nieskładkowych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie prowadził:

- centralny rejestr stanowisk pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze;
- centralny rejestr pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

W projektowanej ustawie proponuje się także dokonanie niezbędnych zmian w innych ustawach.

I tak w art. 31 ustawy proponuje się dokonać nowelizacji art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, stanowiącej potwierdzenie realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 r. Trybunałowi Konstytucyjnemu zostało zadane przez Sąd Okręgowy w Łodzi pytanie prawne, czy przepis art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zawierający ograniczenia prawa do wcześniejszej emerytury dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach z uwagi na status pracodawcy, jest zgodny z wyrażoną w art. 2 Konstytucji zasadą sprawiedliwości społecznej oraz wyrażoną w art. 32 Konstytucji zasadą równości wobec prawa i zakresu dyskryminacji. Analogiczne pytanie zadał też Sąd Okręgowy w Koszalinie oraz Komisja Krajowa Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność". Odpowiadając na to pytanie Trybunał wydał orzeczenie, zgodnie z którym: art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, Nr 64, poz. 593 i Nr 99, poz. 1001), w części obejmującej zwrot: "w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych", jest niezgodny z art. 2 i art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W art. 32 ustawy proponuje się dokonać odpowiedniej nowelizacji ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335, ze zm.). Przepisy art. 5 ust. 3 i 6 tej ustawy przewidują podwyższony - w stosunku do podstawowego - 50 % - procentowy - odpis na fundusz na pracowników zatrudnionych w szczególnie uciążliwych warunkach, przy czym ustawa nie definiuje tych warunków. Natomiast krąg tych osób, na potrzeby ustawy o funduszu, jest wskazany w § 4, rozporządzenia wykonawczego Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 marca 1994 r. w sprawie sposobu ustalania przeciętnej liczby zatrudnionych w celu naliczania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (Dz.U. Nr 43, poz. 168 ze zm.). W myśl tych przepisów, za pracowników zatrudnionych w szczególnie uciążliwych warunkach, w rozumieniu przepisów art. 5 ustawy o zfśś, uważa się pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy określonych na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43, ze zm.), wykonujących prace wymienione w załączniku do tego rozporządzenia w wykazie A i B.

Biorąc pod uwagę powyższe regulacje i przewidywane zmiany wykazów prac w szczególnych warunkach i prac o w szczególnym charakterze należy uznać za uzasadnione wprowadzenie odpowiednich zmian do przepisów o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych..

Bezpośrednim skutkiem wprowadzenia proponowanych zmian byłoby zmniejszenie - w stosunku do stanu aktualnego - liczby osób z podwyższonym odpisem na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych.

Obecnie trudno jest oszacować skutki finansowe wejścia w życie proponowanych zmian w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ze względu na brak danych dotyczących liczby pracowników, na których dokonuje się podwyższonego odpisu na fundusz z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Pamiętać bowiem należy, że pracodawcy prowadzący samodzielną gospodarkę finansową, u których w większości jest wykonywana praca w tych warunkach, mają możliwość – w drodze układu zbiorowego pracy lub regulaminu wynagradzania - dowolnego kształtowania odpisu na fundusz, aż do rezygnacji z jego tworzenia włącznie. Natomiast, ograniczenie wydatków tytułem odpisu na ten fundusz nastąpiłoby u pracodawców tzw. sfery budżetowej

(prowadzących działalność w formie jednostki budżetowej, zakładu budżetowego i gospodarstwa pomocniczego jednostki budżetowej), jeśli zatrudniają pracowników w szczególnych warunkach.

Ponadto proponuje się ujednolicić zasadę, zgodnie z którą wcześniejsza emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Dlatego też zasadę tę, sformułowaną w art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i stosowaną do emerytur przyznawanych na podstawie tego artykułu, proponuje się zamieścić także w przepisach :

- art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz w
- art. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 167, poz. 1397 oraz z 2007 r. Nr 191, poz.1369).

Ocena skutków regulacji (OSR)

1. Podmioty

Oszacowanie kosztów wprowadzenia proponowanych rozwiązań ustawowych przeprowadzone zostało dla populacji osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze według liczebności z badania, przeprowadzonego w 2002 roku przez Centralny Instytut Ochrony Pracy, na podstawie danych o osobach zgłoszonych do ZUS, jako pracujących przed 1.01.1999 r. w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, z uwzględnieniem osób spełniających zawarte w projektowanej ustawie warunki określone w definicjach prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Są to osoby:

- urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r.,
- zarejestrowane w ZUS jako wykonujące prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przed dniem 1 stycznia 1999 r.,
- nie pracujące w zawodach dających prawo do emerytury górniczej.

Wykaz prac określonych według nowych kryteriów został umieszczony jako załącznik do ustawy.

2. Konsultacje społeczne i uzgodnienia międzyresortowe

Projekt ustawy o emeryturach pomostowych zostanie przesłany do następujących organizacji pracodawców:

1. Business Centre Club – Związek Pracodawców,
2. Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan,
3. Konfederacja Pracodawców Polskich,
4. Związek Rzemiosła Polskiego.

Projekt zostanie także przesłany do następujących organizacji związkowych:

1. Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność”,
2. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych,
3. Forum Związków Zawodowych.
4. Zarząd Główny Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wejście w życie ustawy spowoduje dodatkowe koszty dla budżetu państwa, gdyż projektowana w ustawie składka opłacana przez pracodawców nie zrekompensuje w dalszych latach wydatków związanych z wypłacaniem emerytur pomostowych. Niezbędna będzie dotacja uzupełniająca z budżetu państwa.

W roku 2009 wydatki na emerytury pomostowe wyniosą 20,1 mln zł, a w roku 2010 wzrosną do 64,1 mln zł. Wpływy ze składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, przyjmując 130 tys. osób opłacających składki na FEP przy podstawie wymiaru 3000 zł miesięcznie oraz stopie oskładkowania 3%, pojawią się w roku 2010 i wyniosą, jak się przewiduje, ok. 140 mln zł. rocznie.

Oznacza to, że dodatkowe koszty dla budżetu państwa z tytułu wprowadzenia nowych świadczeń w roku 2009 wyniosą 20,1 mln zł, a w roku 2010 wystąpi nadwyżka wpływów ze składek nad wydatkami – o ok. 76 mln zł.

Proponowane rozwiązania nie będą miały wpływu na budżety samorządów.

Skutki finansowe wprowadzenia ustawy należy przeanalizować w perspektywie wieloletniej. Kalkulacje przeprowadzono zakładając, że emerytura pomostowa wyliczana jest na podstawie formuły uwzględniającej wpłacone do systemu składki, ich waloryzację (w I filarze) oraz dalsze oczekiwane trwanie życia (na podstawie wspólnych tablic dla kobiet i mężczyzn). Pozwala to ustalić wysokość świadczenia na poziomie odzwierciedlającym sytuację demograficzną oraz historię zawodową danej osoby.

Dla lat 1999-2007 wykorzystano faktyczne wskaźniki makroekonomiczne, charakteryzujące polską gospodarkę oraz wskaźniki waloryzacji kapitału zgromadzonego ze składek emerytalnych w ZUS. Dla dokonania oszacowań potrzebne były informacje o wysokości PKB w przyszłości, inflacji i realnym wzroście podstawy przypisu składek na ubezpieczenie społeczne, co pozwoliłoby ustalić wskaźniki waloryzacji kapitału emerytalnego, zebranego na kontach ubezpieczonych w ZUS oraz wskaźniki waloryzacji wypłacanych emerytur. Przyjęte założenia dotyczące wzrostu PKB, wynagrodzeń i zmian liczby pracujących od 2008 r. opierają się dużym stopniu na prognozach Eurostatu.

Brano pod uwagę osoby urodzone w latach 1949 – 1968, które nie będą mogły przejść na wcześniejszą emeryturę do końca 2008 roku. Założono również, że wszystkie osoby, jeśli nie przejdą na rentę z tytułu niezdolności do pracy ani nie umrą, osiągną wymagany do wcześniejszej emerytury staż pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze (czyli 15 lub 10 lat, w zależności od wykonywanej pracy lub zawodu), oraz że przejdą na emeryturę w najniższym uprawniającym je do tego wieku. Przyjęto także, iż waloryzacja wypłacanych emerytur następuje zgodnie z ogólnymi zasadami.

Emeryturę pomostową obliczono przyjmując, że jest to zaewidencjonowany i zwaloryzowany kapitał na koncie ubezpieczonego w wieku 60 lat, podzielony przez dalsze oczekiwane trwanie życia.

Najniższa emerytura pomostowa jest nie mniejsza niż najniższa emerytura w powszechnym systemie.

Koszt emerytury pomostowej stanowi suma wypłat od najniższego możliwego wieku rozpoczęcia pobierania emerytury pomostowej do osiągnięcia przez ubezpieczonego wieku emerytalnego dla wszystkich osób uprawnionych do

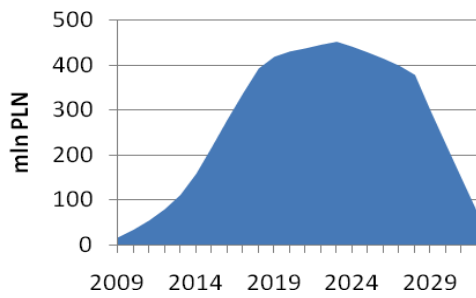
emerytur pomostowych, które dożyją wieku uprawniającego do pobierania tego świadczenia.

Koszty wypłat ponoszone będą w latach 2009-2033, ponieważ wcześniej wypłacane są jedynie emerytury według dotychczasowych przepisów, a w 2033 roku 65 lat osiągnię i przejdzie na zwykłą emeryturę ostatni mężczyzna, który może skorzystać z emerytury pomostowej. Liczebności kolejnych grup pobierających te emerytury będą malały w wyniku wymierania oraz odchodzenia na emerytury powszechne (w wieku 60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni).

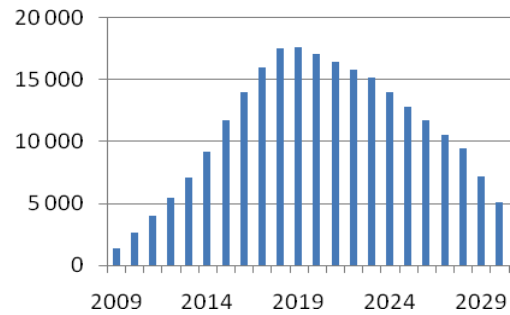
Zgodnie z ostatnimi szacunkami, uwzględniającymi przesunięcie możliwości korzystania z wcześniejszych emerytur z 2006 r. na 2008 r. oraz utworzenie systemu emerytur górniczych, liczba osób objętych nowym systemem emerytalnym, które pracują w warunkach uprawniających w starym systemie emerytalnym do wcześniejszych emerytur wynosi około 1,07 mln osób. Z tej grupy, około 130 tys. może uzyskać uprawnienia do emerytury pomostowej wg kryteriów zaproponowanych w projektowanej ustawie.

Wydatki związane z wypłacaniem emerytur pomostowych dla osób, które według procedur orzecznictwa medycznego nie mogą kontynuować zatrudnienia do osiągnięcia wieku emerytalnego i pracowały przed dniem 1 stycznia 1999 r. będą ponoszone nawet do 2040 r., chociaż ich skala będzie różna – początkowo wydatki te będą relatywnie niewielkie, następnie wraz ze wzrostem liczby uprawnionych do nich osób będą rosnąć, a po roku 2023 zaczną stopniowo maleć, jak większość osób objętych emeryturami pomostowymi osiągnie wiek emerytalny i przejdzie na emeryturę. Wykresy poniżej przedstawiają szacunek liczby osób otrzymujących emerytury pomostowe oraz poziom wydatków na te świadczenia. Liczba osób otrzymujących emerytury pomostowe sięgnie maksymalnie niemal 18 tys. osób rocznie, a wydatki w latach 2019-2026 przekraczać będą 400 mln zł rocznie. W okresie od 2009 do 2032 r. wydatki na emerytury pomostowe, zdyskontowane tempem wzrostu PKB wyniosą 0,2% PKB.

Projekcja wydatków na emerytury pomostowe

Projekcja liczby osób otrzymujących emerytury pomostowe

Źródło: obliczenia MPiPS

Obsługa emerytur pomostowych nie wpłynie na wzrost kosztów administracyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, bowiem zakres podmiotowy emerytur pomostowych jest znacznie węższy, niż zakres podmiotowy wcześniejszych emerytur.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy

Proponowane rozwiązania przyczynić się mogą do zmniejszenia podaży pracy w branżach, zakładach i zawodach, w których zachowany zostanie przywilej przejścia na emeryturę pomostową w wieku niższym od powszechnego wieku emerytalnego. Ze względu na konieczność opłacania przez pracodawców składki na Fundusz Emerytur Pomostowych, proponowane rozwiązania mogą mieć wpływ na podwyższenie kosztów pracy w branżach i zakładach, gdzie będzie występowało dużo osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Nie przewiduje się wpływu długookresowego, ponieważ są to rozwiązania wygasające i obejmujące ograniczoną populację pracowniczą.

Ze względu na zmiany gospodarcze oraz form własności trudno jest w tej chwili dokładnie ocenić liczbę osób wykonujących poszczególne zawody pracujących na stanowiskach uprawniających do wcześniejszej emerytury – według obowiązujących do 2008 r. przepisów. Informacje na ten temat różnią się w zależności od źródeł danych. I tak według badania GUS „Struktura wynagrodzeń według zawodów” (badanie podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 9 osób) nauczycieli w październiku 2006 r. było 503 tys., a kolejarzy (maszyniści kolejowi, dyżurni ruchu, konduktorzy) – 59 tys. osób. Według informacji uzyskanej w Ministerstwie Edukacji Narodowej w 2006 r. liczba nauczycieli w przeliczeniu na pełne etaty wyniosła 419 tys. osób. Według informacji uzyskanej z PKP w 2006 r. zatrudnienie w PKP wynosiło ok.130 tys. osób (w 1998 r. 212 tys. osób). Jak więc widać zmiany w

zatrudnieniu są w ostatnich latach istotne i z tego względu trudno oszacować liczbę osób, które według dotychczasowych zasad przyznawania wcześniejszych emerytur, byłyby do nich uprawnione.

Zniesienie możliwości przechodzenia na wcześniejszą emeryturę nauczycieli nie oznacza, że osoby tę będą miały możliwość (czy też konieczność) kontynuowania zatrudnienia na tym samym stanowisku pracy. Będą one mogły znaleźć zatrudnienie przykładowo w instytucjach zajmujących się kształceniem dorosłych, w związku z tym, że w najbliższych latach prowadzone będą intensywne działania zmierzające do upowszechnienia edukacji dorosłych

w formach szkolnych jak i pozaszkolnych.¹ Tym samym można oczekiwać znaczącego wzrostu zapotrzebowania na wykwalifikowaną kadrę nauczycielską. Praca z osobami dorosłymi jest pracą mniej obciążającą organizm nauczyciela w porównaniu z nauczaniem dzieci i młodzieży (np. brak hałasu, mniejszy poziom stresu), może być więc wykonywana przez osoby, które z racji wieku miałyby trudności w prowadzeniu lekcji w szkołach podstawowych, gimnazjalnych czy średnich. Praca taka nie tworzy tak znacznych barier z racji wieku jak nauczanie dzieci i młodzieży, o czym świadczyć może przeciętny wiek kadry akademickiej w Polsce.

5 . Wpływ regulacji na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Wejście w życie ustawy nie będzie miało znacznego, bezpośredniego wpływu na konkurencyjność gospodarki. Pewien wpływ na konkurencyjność niektórych branż i wyrobów będzie miała niewątpliwie nowa składka na Fundusz Emerytur Pomostowych, zwiększająca koszty pracodawców, którzy będą musieli ją opłacać. W przypadku ww. pracodawców (z wyłączeniem pracodawców górniczych), będzie to koszt przejściowy, wygasający, tak jak wygasający charakter mają emerytury pomostowe.

¹ Polska charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem uczestnictwa osób dorosłych w edukacji w całej UE. Zaledwie około 5 proc. obywateli w wieku 25-64 uczestniczy w szkoleniach lub innych formach podnoszenia kwalifikacji, podczas gdy średnia dla UE-15 wynosi ponad 11 proc. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji zawodowych jest jednym z warunków wysokiego wzrostu gospodarczego oraz szybkiego dostosowywania się gospodarki do zmian technologicznych.

Wystąpi też pośredni wpływ na konkurencyjność gospodarki, gdyż wprowadzenie emerytur pomostowych spowoduje w konsekwencji dezaktywizację zawodową określonej grupy osób, co może skłaniać do racjonalizacji zatrudnienia, a w konsekwencji mieć wpływ na koszty produkcji i w rezultacie na wyniki gospodarki.

Nie jest możliwe dokładniejsze omówienie wpływu wprowadzenia składek na Fundusz Emerytur Pomostowych na skalę wzrostu kosztów działalności w przedsiębiorstwach, które będą musiały dokonywać tych opłat. Wymagałoby to posiadania dość szczegółowych informacji na temat kosztów działalności takich przedsiębiorstw oraz zatrudnienia. Należy jednak podkreślić, że wzrost kosztów działalności nie powinien być zbyt wysoki. De facto jest to zwiększenie kosztu pracy pracownika, który wykonuje prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Zakładając, że takich pracowników będzie w przedsiębiorstwie 10% oznaczałoby to wzrost kosztów z tytułu wynagrodzeń na poziomie 0,25%. Ponadto w dłuższym okresie koszt ten powinien przynajmniej częściowo ponoszony być przez pracowników (poprzez przykładowo niższe podwyżki wynagrodzeń netto). Warto też podkreślić, że składka ta może być traktowana jako forma dodatkowego ubezpieczenia emerytalnego (składającego się na otrzymywanie w przyszłości świadczenia emerytalnego).

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie ustawy nie będzie miało znaczącego wpływu na sytuację i rozwój regionów.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414), projekt ustawy został zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Nie odnotowano zgłoszeń podmiotów zainteresowanych pracami nad projektem ustawy.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawę z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252, Nr 121, poz. 1264, Nr 144, poz. 1530, Nr 191, poz. 1954, Nr 210, poz. 2135 i Nr 236, poz. 2355, z 2005 r. Nr 167, poz. 1397 i Nr 169, poz. 1412 i 1421, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 208, poz. 1534 oraz z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 82, poz. 558, Nr 191, poz. 1368 i 1369 i Nr 200, poz. 1445.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 17, poz. 95 i Nr 21, poz. 125, Nr 112, poz. 769, Nr 115, poz. 791, 792 i 793, Nr 169, poz. 1412, Nr 176, poz. 1243.

4) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4 poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189 i Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1103 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939, i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538, Nr 264, poz. 2205 i Nr 267, poz. 2258, z 2006 r. Nr 12, poz. 66, Nr 66, poz. 466, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 186, poz. 1379, Nr 208, poz. 1537 i 1540, Nr 226, poz. 1656 i Nr 235, poz. 1699 oraz z 2007 r. Nr 7, poz. 58, Nr 47, poz. 319, Nr 50, poz. 331, Nr 61, poz. 418, Nr 99, poz. 662, Nr 106, poz. 731, Nr 112, poz. 766 i 769, Nr 115, poz. 794, Nr 121, poz. 831 i Nr 176, poz. 1243.

4

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 85, poz. 727, Nr 86, poz. 732 i Nr 143, poz. 1199 oraz z 2006 r. Nr 66, poz. 470, Nr 104, poz. 708, Nr 143, poz. 1031, Nr 217, poz. 1590 i Nr 225, poz. 1635.

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 21, poz. 125, Nr 112, poz. 769, Nr 115, poz. 791, 792 i 793, Nr 169, poz. 1412 i Nr 176, poz. 1243.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252, Nr 121, poz. 1264, Nr 144, poz. 1530, Nr 191, poz. 1954, Nr 210, poz. 2135 i Nr 236, poz. 2355, z 2005 r. Nr 167, poz. 1397 i Nr 169, poz. 1412 i 1421, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 208, poz. 1534 oraz z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 82, poz. 558, Nr 191, poz. 1368 i 1369 i Nr 200, poz. 1445.

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1996 r. Nr 118, poz. 561, Nr 139, poz. 647 i Nr 147, poz. 686, z 1997 r. Nr 82, poz. 518 i Nr 121, poz. 770, z 1998 r. Nr 75, poz. 486 i Nr 113, poz. 717, z 2002 r. Nr 135, poz. 1146, z 2003 r. Nr 213, poz. 2081, z 2005 r. Nr 249, poz. 2104 oraz z 2007 r. Nr 69, poz. 467, i Nr 89, poz. 589.